

ראש השנה דף ל.

(משנה כ"ט:): **יום טוב של ראש השנה שחל להיות בשבת**, במקדש היו תוקעין, אבל לא במדינה, ופירש"י דהיינו לא בירושלים ולא בגבולין, וק"ו שאין תוקעין בעיירות הסמוכות לירושלים. (ופירש הריטב"א) זה היה קודם שגלו הסנהדרין מלשכת הגזיו וישבה בירושלים, אבל לאחר שישבה סנהדרין בירושלים, היו תוקעין בכל העיר, ואפילו בעיירות הסמוכות לירושלים, והכי מפרש המשנה שהיה ב' מעלות של ירושלים על יבנה. בירושלים היו תוקעין בין לפני ב"ד ובין שלא לפני ב"ד, ואפילו שלא בזמן ב"ד, וביבנה דוקא לפני בית דין, וכדאמר רב הונא (גמרא דף ל.). בלישנא קמא, ועוד זאת היתה ירושלים (ופירש רש"י בעודה בבנינה) יתירה על יבנה, שבירושלים העיירות הסמוכות תוקעין בראש השנה שחל להיות בשבת, וביבנה דוקא בתוך העיר (בפני ב"ד).

יבנה	ירושלים	
תוקעין דוקא בפני בית דין	תוקעין אפלו שלא לפני בית דין	ירושלים יתירה על יבנה
עיירות הסמוכות לא היו תוקעין	עיירות הסמוכות תוקעין	ועוד זאת היתה ירושלים יתירה על יבנה
ליכא למימר שבירושלים תוקעין יחידין, וביבנה אין תוקעין יחידין, דהא כי מסיים התוקע התקיעות ביבנה, לא היה אדם שומע קול באזניו מחמת קול התקיעות שהיו תוקעין היחידין, וא"כ ראינן שתוקעין היחידין ביבנה.		

איכא דמתני להא דרב הונא שאמר עם בית דין, היינו בזמן ב"ד, ובענין יו"כ, דכתיב "ביום הכפורים תעבירו שופר בכל ארצכם", ואיתא בברייתא מלמד שכל יחיד ויחיד חייב לתקוע, ועל זה אמר רב הונא שדוקא בזמן בית דין, דהיינו עד שש שעות שהיו בית דין יושבין.
(ואין לפרש דברי רב הונא בפני ב"ד, דהא כתיב "בכל ארצכם" ביו"כ, שיכול לתקוע אפילו שלא בפני ב"ד.)

מתיב רבא, תקיעת (ר"ה ו)יובל דוחה את השבת בגבולין איש וביתו, וליכא למימר ביתו זו אשתו, דהא נשים פטורות ממצות עשה שהזמן גרמא, ואלא מאי ביתו היינו בביתו אפילו שלא בזמן ב"ד?
תירוץ הגמ' - לא, לעולם בביתו היינו שלא בפני ב"ד, אבל צריך דוקא בזמן ב"ד.

מתיב רב ששת שוה היובל לראש השנה לתקיעה ולברכות,

אלא שביובל תוקעין בין בב"ד שקידשו בו את החדש ובין בב"ד שלא קידשו בו את החדש

וכל יחיד ויחיד חייב לתקוע

ובר"ה לא היו תוקעין אלא בב"ד שקידשו בו את החדש (דהיינו בסנהדרין, וזה אליבא דר"א במשנתנו)

ואין כל יחיד ויחיד חייב לתקוע.

קושית רב ששת - אין לפרש שכל יחיד ויחיד חייב לתקוע, היינו שתוקעין יחידין, דהא לפי זה בר"ה לא היו תוקעין יחידין, וזה אינו, דהא כי מסיים התוקע תקיעות ביבנה, לא היה אדם שומע.....

ואלא מאי, כל יחיד ויחיד חייב לתקוע, היינו בין בזמן ב"ד ובין שלא בזמן ב"ד, ובר"ה דוקא בזמן ב"ד, וא"כ קשה דהא ביובל תוקעין בין בזמן ב"ד ובין שלא בזמן ב"ד וזה שלא כרב הונא?

תירוץ - באמת בשניהם בר"ה וביובל, דוקא בזמן ב"ד, וביובל כל יחיד ויחיד חייב לתקוע, היינו בין בפני ב"ד ובין שלא בפני ב"ד, ובר"ה אין כל יחיד ויחיד... היינו שתוקעין דוקא לפני ב"ד.

ראש השנה דף ל

אתמר נמי א"ר חייא בר גמדא א"ר יוסי בן שאול אמר רבי אין תוקעין אלא כל זמן שב"ד יושבין (כרב הונא) בעי ר' זירא ננערו לעמוד ולא עמדו מהו, ב"ד יושבין בעינן, והא איכא, או דלמא זמן ב"ד בעינן, וליכא? תיקו

במשנה כ"ט: ירושלים יתירה על יבנה שהעיירות הסמוכות תוקעין:

ירושלים יתירה על יבנה שכל עיר שהיא	
רואה	פרט ליושבת בנחל
ושומעת	פרט ליושבת בראש ההר
וקרובה	פרט ליושבת חוץ לתחום
ויכולה לבא	פרט למפסיק לה נהרא
תוקעין, וביבנה לא היו תוקעין אלא בב"ד בלבד.	

משנה - בראשונה היה הלולב ניטל במקדש שבעה, ובמדינה יום אחד. משחרב בית המקדש התקין ריב"ז שיהא לולב ניטל במדינה כל שבעה זכר למקדש. ועוד התקין שיהא יום הנף כולו אסור.

גמרא - מנלן דעבדינן זכר למקדש? תירוץ - דאמר קרא שהגויים מגנה את ציון לומר שהיא 'נדחה' ואין מי שדורש ומבקש אותה, וא"כ ראינן שהוי שבח לציון להיות לה דורשין ומבקשין, ויזכרו את חורבנה, ומכאן שעושין זכר לחורבן.

קושית הגמ' - מ"ט יום הנף כולו אסור?

1. **באמת מותרת משהאיר מזרח, דהא כתוב אחד אומר עד הביאכם...** והיינו בזמן בית המקדש, החדש מותרת משעת הקרבת העומר, וכתוב אחד אומר עד עצם היום הזה, דהיינו משנעשה יום, וזה בזמן שאין עומר כשחרב בית המקדש, והא דהתקין ריב"ז שכל היום אסור, משום דאם כל שנה ושנה של הגלות מתירין החדש בתחלת היום, יש לחשוש כשיבנה בית המקדש, יאכלו מן החדש מיד בבקר, ולא יודעים שעכשיו צריכים להמתין עד שמקריבין העומר. **ואע"פ** שבכל השנים ודאי הקריבו העומר קודם חצות היום, יש לחשוש שיבנה בית המקדש ביום חמשה עשר סמוך לשקיעה או בליל ט"ז בחצי הלילה או סמוך לבקר, ולא יהיה זמן להכין העומר עד לאחר חצות, ולכן אסר כל היום. (ואע"פ דאין בנין בית המקדש בלילה או ביום טוב, ה"מ בנין בידי אדם, אבל בנין העתיד לבא בידי שמים היא.)

2. **רב נחמן בר יצחק תירוץ** דלעולם יום ט"ז אסור מן התורה, ולא תקנה היא, והא דאמר ריב"ז התקין, היינו שדרש להם המקרא והתקין שינהגו איסור, שעד כאן היה היתר בדבר משהקריב העומר, ועכשיו אסורה כל היום, שסבר כרבי יהודה שדרש עד עצם היום לאו משאיר המזרח אלא עד עצמו של היום דהיינו עד ועד בכלל כל היום. **ואע"פ** שבמשנה בסוכה משמע שר' יהודה חולק על ריב"ז וטוען שאסור מן התורה, משמע שריב"ז לא אסר מן התורה, היינו משום שר' יהודה טעה בכוונת ריב"ז וסבר ר' יהודה שריב"ז אוסר מדרבנן, אבל באמת אסר ריב"ז מן התורה, כמו שיטת רבי יהודה.

ראש השנה דף ל:

משנה - בראשונה היו מקבלין עדות החדש כל היום

פעם אחת נשתהו העדים מלבוא, ונתקלקלו הלויים בשיר,

התקינו שלא יהו מקבלין אלא עד המנחה

ואם באו עדים מן המנחה ולמעלה, נוהגין אותו היום קדש ולמחר קדש

משחרב בית המקדש, התקין ריב"ז שיהו מקבלין עדות החדש כל היום.

גמרא - קושיא - מאי קלקול קלקלו הלויים בשיר?

תירוץ - הכא (בבל) - שלא אמרו שירה כל עיקר.

רבי זירא - שאמרו שירה של חול עם תמיד של בין הערבים.

ראיה של רבי זירא - תני בברייתא שצריך זמן ביום להקריב תמידין ומוספין ונסכיהן ולומר שירה בלא שיבוש,

ובשלמא אם אמרו שירה של חול, היינו שיבוש, אבל אם לא אמרו שירה בכלל, מאי השיבוש?

אינו ראיה, כיון דלא אמר כלל, אין לך שיבוש גדול מזה.

מתיב רב אחא בר הונא - תמיד של ראש השנה (השירה שהיו אומרים בשעת הקרבת קרבנות)

שחרית - קרב כהלכתו (שיר של חול).

מוסף - הרנינו לאלקים עוזנו הריעו לאלקי יעקב (לפי שהוא יום תרועה).

מנחה - קול ה' יחיל מדבר (כדי להזכיר בר"ה זכות קול שופרות של מתן תורה).

בר"ה שחל להיות ביום חמישי, שאז אומרים בכל יום חמישי הרנינו... כיון שאומרים זה במוסף של ר"ה, אומרים

בשחרית הסירותי מסבל שכמו (משום דבר"ה יצא יוסף מבית האסורים).

ואם באו עדים אחר תמיד של שחר ביום חמישי, אומר הרנינו עוד פעם אע"פ שחוזר וכופל את הפרק.

קושית רב אחא בר הונא - בשלמא לרבי זירא שאם מסתפק אם היום ראש השנה, יאמר שירה של חול, אז

בשחרית נמי אומר שירה של חול, ונמצא שאם באו עדים אחר שחרית ביום ה', אומרו וכופלו, אלא אי אמרת שאם

מסתפק אין לומר כלל, א"כ ביום ה' בשחרית ששייך להיות ר"ה אין לומר שירה כלל, והאיך שייך נמצא אומרו

וכופלו?

תירוץ הגמ' - לעולם במנחה אם אינם יודעים אם היום חול או קדש, אין לומר שירה בכלל, שאם היום קדש לא

שייך למימר דחול, ואם היום חול לא שייך למימר דקדש, ולכן אין אומרים שירה כלל.

אולם בתמיד של שחר, שאפילו בודאי ראש השנה נאמרת שירה של חול, אלא שביום חמישי אומרים שירה אחרת

שלא לכופלו במנחה, הלכך כי מסתפקא לך, לכ"ע אין מבטלינן שיר של תמיד מטעם זה.